Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000104

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 14-01-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ директора від 30.03.2026 № 18-ОСН

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сторожук Олександр Михайлович
2. Oleksandr Storozhuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія розвитку особистості у сучасному соціокультурному та освітньому просторі

Дата захисту: 12-03-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11741

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.31, 15.81.65

Тема дисертації:

1. Захисні механізми батьківського ставлення до дітей з розладами аутистичного спектра

2. Defense mechanisms of parental attitude toward children with autism spectrum disorders

Реферат/анотація:

1. У дисертації представлено теоретичне узагальнення та нове розв'язання проблеми психологічних захисних механізмів батьківського ставлення до дітей з розладами аутистичного спектра, що ґрунтується на положеннях психодинамічного підходу, концепції психологічних захистів особистості, теорії копінг-поведінки та сучасних уявленнях про функціонування сімей, які виховують дітей з РАС. Обґрунтовано розуміння батьківського ставлення як складної багатовимірної психологічної системи, що формується в умовах хронічного стресу та опосередковується специфічними механізмами психологічного захисту, які виконують як адаптивну, так і дезадаптивну функцію. Основною метою дослідження є теоретичне обґрунтування та емпіричне вивчення типів захисних механізмів батьківського ставлення до дітей з розладами аутистичного спектра, а також визначення їхнього значення для формування стилів взаємодії з дитиною та побудови системи психологічного супроводу сімей. Досягненню цієї мети сприяло розв'язання

комплексу завдань, у межах яких: здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз проблеми батьківського ставлення до дітей з розладами аутистичного спектра у сучасних дослідженнях; уточнено зміст поняття батьківського ставлення в умовах виховання аутистичної дитини; проаналізовано психологічні чинники, що зумовлюють формування адаптивних і дезадаптивних форм батьківсько-дитячої взаємодії; обґрунтовано структуру батьківського ставлення до дітей з РАС та визначено його типологію на основі інтеграції показників психологічних захисних механізмів, особистісних рис та копінг-поведінки батьків; підібрано та апробовано комплекс психодіагностичних методик, адекватних меті й завданням дослідження, що дозволило здійснити багатовимірний аналіз особистісних характеристик батьків, які виховують дітей з РАС; встановлено психологічні предиктори формування дезадаптивних форм ставлення, пов'язаних із запереченням, уникненням, регресією, емоційним симбіозом і відторгненням проблеми захворювання дитини; визначено характеристики більш адаптивних типів батьківського ставлення, орієнтованих на прийняття, співпрацю та реабілітаційну активність; на основі результатів теоретико-емпіричного дослідження розроблено та апробовано корекційну програму психологічного супроводу батьків, спрямовану на усвідомлення та модифікацію неадаптивних захисних механізмів, розвиток продуктивних копінг-стратегій і оптимізацію батьківсько-дитячих взаємин, ефективність якої підтверджено результатами повторного діагностичного обстеження та аналізом динаміки психологічних показників. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: вперше: □ здійснено цілісне теоретико-емпіричне дослідження психологічних захистів батьківського ставлення до дітей з розладами аутистичного спектра як самостійного психологічного феномена, що формується в умовах хронічного сімейного стресу; □ виявлено особливості захисних механізмів розладами аутистичного спектра та зміст психологічних захистів батьківського ставлення до дітей, показано їхню роль у взаємодії з дитиною; □ емпірично встановлено типи батьківського ставлення до дітей з розладами аутистичного спектра залежно від домінуючих механізмів психологічного захисту та особливостей копінг-поведінки; □ визначено специфіку взаємозв'язків між психологічними захистами, копінг-стратегіями та характеристиками батьківського ставлення, що дозволило розкрити психологічні механізми адаптації батьків до ситуації виховання дитини з РАС; □ встановлено взаємозв'язок захисних механізмів з особистісними особливостями батьків, їх роль і значення в ставленні до дитини та особливостей її виховання; □ розроблено та науково обґрунтовано програму психологічної корекції, спрямовану на трансформацію дезадаптивних психологічних захистів батьків і формування більш конструктивного, приймаючого батьківського ставлення до дитини з РАС. удосконалено: □ наукові уявлення про роль психологічних захистів у структурі батьківського ставлення, зокрема в контексті сімей, що виховують дітей з розладами аутистичного спектра; □ підходи до психологічного аналізу батьківського ставлення шляхом інтеграції психодинамічного, стресово-копінгового та системного підходів; □ критерії психологічної діагностики особливостей батьківського ставлення до дітей з РАС з урахуванням інтенсивності та спрямованості захисних механізмів. набули подальшого розвитку: □ положення сімейної та клінічної психології щодо психологічних чинників адаптації батьків до виховання дитини з порушеннями психічного розвитку; □ уявлення про копінг-стратегії батьків дітей з РАС як чинник модифікації психологічних захистів і ресурсу оптимізації батьківсько-дитячих взаємин; □ концептуальні підходи до психологічного супроводу сімей, що виховують дітей з розладами аутистичного спектра, у напрямі підвищення психологічної компетентності та емоційної стійкості батьків.

2. In the dissertation, a theoretical generalization and a new solution to the problem of psychological defense mechanisms of parental attitude toward children with autism spectrum disorders is presented, which is based on the provisions of the psychodynamic approach, the concept of psychological defenses of personality, the theory of coping behavior, and modern ideas about the functioning of families raising children with ASD. The understanding of parental attitude as a complex multidimensional psychological system is substantiated, which is formed under conditions of chronic stress and is mediated by specific mechanisms of psychological defense that perform both an adaptive and a maladaptive function. The main purpose of the study is the theoretical substantiation and empirical study of the types of defense mechanisms of parental attitude toward children with autism spectrum disorders, as well as the determination of their significance for the formation of styles of interaction with the child and the

construction of a system of psychological support for families. The achievement of this purpose was facilitated by the solution of a complex of tasks, within which: a thorough theoretical-methodological analysis of the problem of parental attitude toward children with autism spectrum disorders in modern studies was carried out; the content of the concept of parental attitude in the conditions of raising an autistic child was clarified; psychological factors that determine the formation of adaptive and maladaptive forms of parent-child interaction were analyzed; the structure of parental attitude toward children with ASD was substantiated and its typology was determined on the basis of the integration of indicators of psychological defense mechanisms, personality traits, and coping behavior of parents; a complex of psychodiagnostic methods adequate to the purpose and tasks of the study was selected and tested, which made it possible to carry out a multidimensional analysis of personal characteristics of parents raising children with ASD; psychological predictors of the formation of maladaptive forms of attitude associated with denial, avoidance, regression, emotional symbiosis, and rejection of the problem of the child's disease were established; characteristics of more adaptive types of parental attitude oriented toward acceptance, cooperation, and rehabilitation activity were determined; on the basis of the results of the theoretical-empirical study, a correctional program of psychological support for parents was developed and tested, aimed at awareness and modification of maladaptive defense mechanisms, development of productive coping strategies, and optimization of parent-child relationships, the effectiveness of which was confirmed by the results of repeated diagnostic examination and analysis of the dynamics of psychological indicators. The scientific novelty of the obtained results consists in the fact that: for the first time: - a holistic theoretical-empirical study of psychological defenses of parental attitude toward children with autism spectrum disorders as an independent psychological phenomenon that is formed under conditions of chronic family stress has been carried out; - features of defense mechanisms of autism spectrum disorders and the content of psychological defenses of parental attitude toward children have been revealed, their role in interaction with the child has been shown; - types of parental attitude toward children with autism spectrum disorders depending on the dominant mechanisms of psychological defense and features of parents' coping behavior have been empirically established; - the specifics of interrelations between psychological defenses, coping strategies, and characteristics of parental attitude have been determined, which made it possible to раскрыть the psychological mechanisms of parents' adaptation to the situation of raising a child with ASD; - the interrelation of defense mechanisms with personal features of parents, their role and significance in attitude toward the child and features of their upbringing has been established; - a program of psychological correction aimed at transforming maladaptive psychological defenses of parents and forming a more constructive, accepting parental attitude toward a child with ASD has been developed and scientifically substantiated. improved: - scientific ideas about the role of psychological defenses in the structure of parental attitude, in particular in the context of families raising children with autism spectrum disorders; - approaches to psychological analysis of parental attitude by integrating psychodynamic, stress-coping, and systemic approaches; - criteria of psychological diagnostics of the features of parental attitude toward children with ASD taking into account the intensity and direction of defense mechanisms.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Сторожук О.М. Особливості дитячо-батьківських взаємин у сім'ях, що виховують дітей з розладами аутистичного спектра . Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Том. V. Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальн-на психологія, Вип. 19, 237-245.

- Сторожук О.М. Теоретичний аналіз проблеми особливостей батьківського ставлення до дітей з розладами аутистичного спектра. Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Том. VI, Психологія обдарованості, Вип. 14, 403–412.
- Сторожук О.М. Клініко-психологічні особливості дітей з розладами аутистичного спектра. Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Том. IX, Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія, Вип. 12, 550–556.
- Сторожук, О. (2022). Особливості психологічних захистів батьків дітей з аутистичними розладами. Психологічний часопис, 8(5), 31–38.
- Сторожук О.М. (2025). Формування продуктивних копінг-стратегій поведінки батьків дітей з розладами аутистичного спектра. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: збірник наукових праць, № 3 (68), Том 2, 327–340.
- Сердюк Л.З., Сторожук О.М. (2025). Захисні стратегії батьківського ставлення до дітей з розладами аутистично-го спектра. Habitus. Вип. 73, 358–364.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U002172 0122U000305

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сердюк Людмила Захарівна
2. Liudmyla Serdiuk Liudmyla Zakharivna

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8301-4034

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пілецька Любомира Сидорівна

2. Lyubomyra Piletska

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4011-6433

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мушкевич Мирослава Іванівна

2. Myroslava Mushkevich

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3268-5767

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, Київ, 03056, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Купрєєва Ольга Іллівна

2. Olha Kuprieieva

Кваліфікація: д. психол. н., доц., 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5429-1427

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чиханцова Олена Анатоліївна

2. Olena Chykhantsova

Кваліфікація: д. психол. н., доцент, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2661-3265

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141213

Місцезнаходження: вул. Паньківська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Карамушка Людмила Миколаївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Карамушка Людмила Миколаївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Зернова Наталія Володимирівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна

